

LIBER SEXTUS.

I.

f. 112^r

R DE REI UINDICATIONE R

ESPA

1 **U**LPIANUS libro sexto decimo ad edictum. Post actiones, quae de uniuersitate pro- **E**
1 positae sunt, subicitur actio singularium rerum petitionis. Quae specialis in rem [B.15, 1, 1] **5**
2 actio locum habet in omnibus rebus mobilibus, tam animalibus quam his quae anima ca-
2 rent, et in his quae solo continentur. Per hanc autem actionem liberae personae, quae
3 sunt iuris nostri, ut puta liberi qui sunt in potestate, non petuntur: petuntur igitur aut
4 praeiudicii aut interdicti aut cognitione praetoria, et ita Pomponius libro trigensimo septimo:
5 nisi forte, inquit, adiecta causa quis uindicet: si¹ quis ita petit 'filium suum' uel 'in po- **10**
6 testate ex iure Romano', uidetur mihi et Pomponius consentire recte eum egisse: ait enim
7 adiecta causa ex lege Quiritium uindicare posse. Per hanc autem actionem non solum
8 singulae res uindicabuntur, sed posse etiam gregem uindicari Pomponius libro lectionum
9 uicensimo quinto scribit. idem et de armento et de equitio ceterisque, quae gregatim ha-
10 bentur, dicendum est. sed enim gregem sufficiet ipsum nostrum esse, licet singula capita **15**
11 nostra non sint: grex enim, non singula corpora uindicabuntur.

2 **P**AULUS libro uicensimo primo ad edictum. Sed si par numerus duorum inter- [B.15, 1, 2] **E**
2 fuerit, neuter solidum gregem, sed ne partem dimidiā totius eius uindicabit. sed si ma-
3 iorem numerum alter habeat, ut detracto alieno nihilo minus gregem uindicatur sit, in **20**
4 restitutionem non uenient aliena capita.

3 **U**LPIANUS libro sexto decimo ad edictum. Marcellus libro quarto digestorum [B.15, 1, 3] **E**
3 scribit: qui gregem habebat capitum trecentorum, amissis centum redemit totidem capita **25**
4 aliena² ab eo, qui dominium eorum habebat uel aliena ab eo, qui bona fide ea possidebat:
5 et haec utique gregis, inquit, uindicatione continebuntur. sed et si ea sola supersint capita,
6 quae redempta sunt, adhuc eum posse gregem uindicare. Armamenta nauis singula erunt **30**
7 uindicanda: scapha quoque separatim uindicabitur. Pomponius scribit, si quid quod eius-
8 dem naturae est ita confusum est atque commixtum, ut deduci et separari non possint³,
9 non totum, sed pro parte esse uindicandum. ut puta meum et tuum argentum in massam
10 redactum est: erit nobis commune, et unusquisque pro rata ponderis quod in massa ha-
11 bemus uindicabimus, etsi incertum sit, quantum quisque ponderis in massa habet.

4 **P**AULUS libro uicensimo primo ad edictum. Quo quidem casu etiam communi [B.15, 1, 4] **E**
4 diuidendo agi poterit: sed et furti et ad exhibendum tenebitur, qui dolo malo confundendū id argentum curauit: ita ut in ad exhibendum actione pretii ratio haberi debeat, in **35**
5 uindicatione uel communi diuidendo actione hoc amplius ferat, cuius argentum pretiosius
6 fuerat.

F[P(VLU)]

¹ si] et si?   ² aliena del. (edd.)   ³ possit (u. i.)?

4 que de u. praeposite (om. sunt) *L*, quas de
 uniuersitate (—tes *P*) proposuit *PVU* **6** mo-
 bilibus *F*, mobilis *L* **8** petuntur om. *PVU*
11 ait] aut *P* **13** gregem] graecem *F*, inc. *L*
14 idem et om. *F* **15** licet] licet et *P*

18 nec *PV²U* | eius (puncta fortuita esse ad-
 notat Reifferscheidius) *F*, eius *L*, eius *U*, quis
PV **25** erunt uindicanda] uindicanda *PV*,
uind. erunt *L* **27** deduci] *FP²LU*, deduci *P*,
 deducet *U* | possit *PV²LU* **28** massa *PLU*

- 5 ULPIANUS libro sexto decimo ad edictum. Idem Pomponius scribit: si frumen- B.15, 1, 5 E
 tum duorum non uoluntate eorum confusum sit, competit singulis in rem actio in id¹, in
 quantum paret in illo aceruo suum cuiusque esse: quod si uoluntate eorum commixta sunt,
 tunc communicata uidebuntur et erit communi diuidendo actio. Idem scribit, si ex melle
 meo, uino tuo factum sit mulsum, quosdam existimasse id quoque communicari: sed puto 5
 uerius, ut et ipse significat, eius potius esse qui fecit, quoniam suam speciem pristinam
 non continet. sed si plumbum cum argento mixtum sit, quia deduci possit, nec communi-
 cabitur nec communi diuidendo agetur, quia separari potest²: agetur autem in rem actio³.
 sed si deduci, inquit, non possit, ut puta si aes et aurum mixtum fuerit, pro parte esse
 uindicandum: nec quaquam erit dicendum, quod in mulso dictum est, quia utraque materia 10
 2 etsi confusa manet tamen. Idem scribit, si equam meam equus tuus praegnatem fecerit,
 3 non esse tuum, sed meum, quod natum est. De arbore, quae in alienum agrum translata
 coaluit et radices immisit, Uarus et Nerua utilem || in rem actionem dabant: nam si non- f. 113
 4 dum coaluit, mea esse non desinet. Cum in rem agatur, si de corpore conueniat, error
 5 autem sit in uocabulo, recte actum esse uidetur. Si plures sint eiusdem nominis serui, 15
 puta plures Erotes, nec appareat de quo actum sit, Pomponius dicit nullam fieri con-
 demnationem.
- 6 PAULUS libro sexto ad edictum. Si in rem aliquis agat, debet designare rem, B.15, 1, 6 E
 et utrum totam an partem et quotam petat: appellatio enim rei non genus, sed speciem
 significat. Octanenus ita definit, quod infectae quidem materiae pondus, signatae uero nu- 20
 merum, factae autem speciem dici oportet: sed et mensura dicenda erit, cum res mensura
 continebatur. et si uestimenta nostra esse uel dari oportere nobis petamus, utrum numerum
 eorum dicere debebimus an et colorem? et magis est ut utrumque: nam illud inhumanum
 est cogi nos dicere, trita sint an noua. quanvis et in uasis occurrat difficultas, utrum
 lanceum dumtaxat dici oporteat an etiam, quadrata uel rutunda, uel pura an caelata sint⁴, 25
 quae ipsa in petitionibus quoque adicere difficile est nec ita coartanda res est: licet in pe-
 tendo homine nomen eius dici debeat et utrum puer an aduolescens sit, utique si plures sint:
 sed si nomen eius ignorem, demonstratione eius utendum erit: ueluti 'qui ex illa hereditate
 est', 'qui ex illa natus est'. item fundum petiturus nomen eius et quo loci sit dicere debebit. 29
- 7 IDEM libro undecimo ad edictum. Si is, qui optulit se fundi uindicationi, dam- B.15, 1, 7 E
 natus est, nihil minus a possessore recte petitur, sicut Pedius ait.
- 8 IDEM libro duodecimo ad edictum. Pomponius libro trigensimo sexto probat, B.15, 1, 8 E
 si ex aequis partibus fundum mihi tecum communem tu et Lucius Titius possideatis, non
 ab utrisque quadrantes petere me debere, sed a Titio, qui non sit dominus, totum semissem.
 aliter atque si certis regionibus possideatis eum fundum: nam tunc sine dubio et a te et 35
 a Titio partes fundi petere me debere: quotiens enim certa loca possidebuntur, necessario
 in his aliquam partem meam esse: et ideo te quoque a Titio quadrantem petere debere.
 quae distinctio neque in re mobili neque in hereditatis petitione locum habet: nunquam
 enim pro diuiso possideri potest. 39
- 9 ULPIANUS libro sexto decimo ad edictum. Officium autem iudicis in hac actione B.15, 1, 9 E
 in hoc erit, ut iudex inspiciat, an reus possideat: nec ad rem pertinebit, ex qua causa pos-
 sideat: ubi enim probauit rem meam esse, necesse habebit possessor restituere, qui non
 obiecit aliquam exceptionem. quidam tamen, ut Pegasus, eam solam possessionem puta-
 F[P(VLU)]

¹ in id del.   ² quia separari potest del. (Hal.)   ³ actio] separatim? (u. i.)   ⁴ sit?

2 confusum *F* 3 apparel *fU* 7 deduci possit] *FL*, possit diduci *P*, possit deduci *P'U* 8 actio] actione *fP'V'L'U'*: *KINEITAI* δέ περι ἔκαστον πράγματος ἀρωγή *B* (*Anon.*) 9 aes om. *P* 10 ne quaquam *fPLU* | in] de *PVLU* 12 translatu *P* 14 desinit *PU* 15 sint] sunt *PU* 21 species *P* 23 ea- rum *P* 25 lances *PL* | quadratam uel ro- tundam *PVLU* 26 cohartata *PVLU* 29 qui] uel qui *PU* | illa] ancilla illa *PU*, illa ancilla *V'L'*, ancilla *V*: ἀπὸ τῆςδε *B* (*Anon.*) 30 qui om. *P* 37 te quoque a] *F* cum *BS* (*Steph.*), a te quoque et a *PVLU* 38 di- strictio *P* | petitioni *F* (*em. f.*) 41 pertinet *PVU* 43 obicit *P'LU*, obicit *V* | eam] ait *P'V*, ait eam *P'V'U*

uerunt hanc actionem complecti, quae locum habet in interdicto uti possidetis uel utrubi denique ait ab eo, apud quem deposita est uel commodata uel qui conduxerit aut qui legatorum seruandorum causa uel dotis ventrisue nomine in possessione esset uel cui damni infecti nomine non cauebatur, quia hi omnes non possident, uindicari non posse. puto autem ab omnibus, qui tenent et habent restituendi facultatem, peti posse.

- 10 PAULUS libro uicensimo primo ad edictum. Si res mobilis petita sit, ubi B. 15, 1, 10 E restitu debeat, scilicet si praesens non sit? et non malum est, si bonae fidei possessor sit is cum quo agitur, aut ibi restitui ubi res sit aut ubi agitur: sed sumptibus petitoris, qui extra cibaria in iter uel nauigationem faciendi sunt. 5
- 11 UPLIANUS libro sexto decimo ad edictum. Nisi si malit petitor suis impensis B. 15, 1, 11 E et periculo ibi, ubi iudicatur, rem restitui¹, tunc enim de restitutione cum satisficatione cauebitur.
- 12 PAULUS libro uicensimo primo ad edictum. Si uero malae fidei sit possessor, B. 15, 1, 12 E qui in alio loco eam rem nactus sit, idem statui debet: si uero ab eo loco, ubi lis contestata est, eam subtractam alio transtulerit, illuc || restituere debet, unde subtraxit, sumptibus suis. 16
- 13 UPLIANUS libro sexto decimo ad edictum. Non solum autem rem restitui, B. 15, 1, 13 E uerum et si deterior res sit facta, rationem iudex habere debebit: finge enim debilitatum hominem uel uerberatum uel uulneratum restitu: utique ratio per iudicem habebitur, quanto deterior sit factus. quamquam et legis Aquiliae actione conueniri possessor possit: unde quaeritur an non alias index aestimare damnum debeat, quam si remittatur actio legis Aquiliae. et Labeo putat cauere petitorem oportere lege Aquilia non acturum, quae sententia uera est.
- 14 PAULUS libro uicensimo² ad edictum. Quod si malit actor potius legis Aquiliæ actione uti, absoluendus est possessor. itaque electio actori danda est, non ut triplum, 25 sed duplum consequatur.
- 15 UPLIANUS libro sexto decimo ad edictum. Item si uerberatum tradidit, B. 15, 1, 15 E
- ¹ Labeo ait etiam iniuriarum competere actionem petitori. Si quis rem ex necessitate distraxit, fortassis huic officio iudicis succurretur, ut pretium dumtaxat debeat restituere. nam et si fructus perceptos distraxit, ne corrumpantur, aequo non amplius quam pretium praestabit. 30
- ² Item si forte ager fuit qui petitus est et militibus adsignatus est modico honoris gratia
- ³ possessori dato, an hoc restituere debeat? et puto praestaturum. Si seruus petitus uel animal aliud demortuum sit sine dolo male et culpa possessoris, pretium non esse praestandum plerique aiunt: sed est uerius, si forte distracturus erat petitor si accepisset, moram passo debere praestari: nam si ei restituisse, distraxisset et pretium esset lucratus. 35
- 16 PAULUS libro uicensimo primo ad edictum. Utique autem etiam mortuo B. 15, 1, 16 E homine necessaria est sententia propter fructus et partus et stipulationem de euictione: non enim post item contestatam utique et fatum possessor praestare debet. Culpa non intellectur, si nauem petitam tempore nauigationis trans mare misit, licet ea perierit: nisi si minus idoneis hominibus eam commisit. 40
- 17 UPLIANUS libro sexto decimo ad edictum. Iulianus libro sexto digestorum B. 15, 1, 17 E scribit, si hominem, qui Maeuui erat, emero a Titio, deinde cum eum Maeuius a me peteret, F[PVLU]: l. 10. 11 om. P^a, ordinat sic l. 8. 10. 11. 9. 12 L

¹ ex commatibus duobus u. 8 aut ubi agitur ... u. 9 faciendi sunt et u. 10 nisi si malit ... u. 11 rem restitui alterum utrum inducere Iustiniani neglexerunt ² uicensimo primo (u. i.)?

¹ habebat P^a, haberet P^b | 'in' interdicto F^b
² uel uentris PVU | possessionem PV 4 cauebantur P^a | hi om. PVL 6 ad edictum om.
 P^aVLU 7 et non] et F^b | si om. F^b 8 aut ibi restitui ubi res sit om. P^a, aut ubi res sit P^aVLU, ibi restitui add. in mg. P^aL^b 9 ciuaria F | itinere uel nauigatione (negotiacione P^a) P^aVLU 18 ue'ro' malae F^b
 14 nactus] F^aP^bU, nanctus F^b, natus L^a

20 et] ex PL | posset PL 24 uicensimo] FL, uicensimo primo f (manu saec. XII uel XIII) PVU 29 nam male Brencm. ait postea add. in F 31 honoris P^a 32 dato] docto P^a 35 passos P^a 36 primo om. PLU 38 fatum] FP^aL^bU, factum P^aL^b: τὰ γραμμά B (Anon.) | prestat F 42 emero a] FL^a, emerem a PVU, emere L^a, emerim a U^a | cum om. PL^a

- eundem uendidero eumque emptor occiderit, aequum esse me pretium Maenio restituere.
- 1 Idem Julianus eodem libro scribit, si moram fecerit in homine reddendo possessor et homo mortuus sit, et fructuum rationem usque ad rei iudicatae tempus spectandam esse. idem Julianus ait non solum fructus, sed etiam omnem causam praestandum: et ideo et partum unire in restitutionem et partium fructus. usque adeo autem et causae ueniunt, ut Julianus libro septimo scribit, si per eum seruum possessor adquisierit actionem legis Aquiliae, restituere cogendum. quod si dolo malo ipse possessor desierit possidere et aliquis hominem iniuria occiderit, aut pretium hominis aut actiones suas praestare cogetur, utrum eorum uoluerit actor. sed et fructus, quos ab alio possessor perceperit, restituere eum oportet: lucrum enim ex eo homine, qui in lite esse coepert, facere non debet. sed fructus eius temporis, quo tempore possessus est ab eo qui euicerit, restituere non debet: sed quod dicit de actione legis Aquiliae, procedit, si post litem contestatam usucepit possessor, quia plenum ius incipit habere.
- 18 GAIUS libro septimo ad edictum prouinciale. Si post acceptum iudicium possessor usu hominem cepit, debet eum tradere eoque nomine de dolo cauere: periculum est enim ne eum uel pignerauerit uel manumiserit. [B. 15, 1, 18 E]
- 19 ULPIANUS libro sexto decimo ad edictum. Ipsi quoque reo cauendum esse [B. 15, 1, 19 E] Labeo dicit 'hie rebus recte praestari', si forte fundi nomine damni infecti cauit.
- 20 GAIUS libro septimo ad edictum prouinciale. Praeterea restituere debet possessor et quae post acceptum iudicium per eum non ex re sua adquisiuit: in quo hereditates quoque legataque, quae per eum seruum obuenerunt, continentur. nec enim sufficit corpus ipsum restitui, sed opus est, ut et causa rei restituatur, id est ut omne habeat petitor, quod habiturus foret, si eo tempore, quo iudicium accipiebat, restitutus illi homo fuisset. itaque partus ancillae restitui debet, quamvis postea editus sit, quam matrem eius, post acceptum scilicet iudicium, possessor usucepit: quo casu etiam de partu, sicut de matre, et traditio et cautio de dolo necessaria est. [B. 15, 1, 20 E f. 114]
- 21 PAULUS libro uicensimo primo ad edictum. Si a bonae fidei possessore fagerit seruus, requiremus, an talis fuerit, ut et custodiri debuerit. nam si integrae opinionis uidebatur, ut non debuerit custodiri, absoluendus est possessor, ut tamen, si interea eum usucepit, actionibus suis cedat petitori et fructus eius temporis quo possedit praestet. quod si nondum eum usucepit, absoluendum eum sine cautionibus, ut nihil caueat petitori de persequenda ea re: quo minus enim petitor eam rem persequi potest, quamvis interim, dum in fuga sit, usucapiat? nec iniquum id esse Pomponius libro trigensimo nono ad edictum scribit. si uero custodiendus fuit, etiam ipsius nomine damnari debebit, ut tamen, si usu eum non cepit, actor ei actionibus suis cedat. Julianus autem in his casibus, ubi propter fugam serui possessor absoluitur, et si non cogitur cauere de persequenda re, tamen cauere debere possessorem, si rem nancius fuerit, ut eam restituat, idque Pomponius libre trigensimo quarto uariarum lectionum probat: quod uerius est.
- 22 ULPIANUS libro sexto decimo ad edictum. Quod si dolo possessoris fugerit, [B. 15, 1, 22 E] dammandam eum, quasi possideret. [40]
- 23 PAULUS libro uicensimo primo ad edictum. In rem actio competit ei, qui [B. 15, 1, 23 E] aut iure gentium aut iure ciuili dominium adquisiuit. Loca sacra, item religiosa quasi nostra F[P(VLU)]

1 acciderit *F* | meuio *F* 2 ab idem inc. *I*.
FL | scriptis *PL* 4 partum] partus *PLU*
5 et caus.] haec caus. *PVL*, heae caus. *U*, cauae *L* | ut julianus ... 6 scribit] ἐπὶ τοιοῦτον
καὶ αἱ καῦται ... κατάργονται ... ὅτι, έαν... κτίσθαι τὸν ἀκούγιλον ὁ ποσσέσσωρ, φησίν ἰογλιανός,
ἀναρκάζεσθαι αὗτὸν cet. *BS* (*Steph.*) 6 adquisiuerit *P* 9 et om. *P* *L* | perceperit] *FP*, perceperit *VLU* 10 eius] enim *P*, enim eius *P*
11 euicerit] obicevit *P*, uicerit *L* 12 usucepit *PLU* 14 iudicem *P* 15 ceperit *PU*

18 recte om. *P* *VL* 20 adquisiuit *F* 21 lo-
gaque *P* 22 est ut] est *P* 23 accipieban-
tur *P* 27 primo om. *PVL* 29 uide-
bantur *P* 30 usucepere] *FL*, usucepit
PVL *U* 31 usucepit *P* *L* 32 persequende
ea re *P* | quo minus] firmant *BS* (*Steph.*):
πῶς γὰρ ἡ τίνα τρόπον οὐδύναται τὸ οἰκέτην
οὐ πετίωρ συλλαμβάνεσθαι | interim dum] in-
terdum *L*, inc. *P* 33 nec om. *P* | a pom-
ponius inc. *I*. *FPVL* 37 debet possessor
PVU 42 adquisiuit *PLU*

- 3 in rem actione peti non possunt. Si quis rei suae alienam rem ita adiecerit, ut pars eius fieret, ueluti si quis statuae suae bracchium aut pedem alienum adiecerit, aut scypho ansam uel fundum, uel candelabro sigillum, aut mensae pedem, dominum eius totius rei offici 5 uereque statuam suam dicturum et scyphum plerique recte dicunt. Sed et id, quod in charta mea scribitur aut in tabula pingitur, statim meum fit: licet de pictura quidam contra senserint propter pretium pictureae: sed necesse est ei rei cedi, quod sine illa esse non 10 potest. In omnibus igitur istis, in quibus mea res per praeualentiam alienam rem trahit meamque efficit, si eam rem uindicem, per exceptionem doli mali cogar pretium eius quod 15 accesserit dare. Item quaecumque aliis iuncta siue adiecta accessionis loco cedunt, ea quamdiu cohaerent dominus uindicare non potest, sed ad exhibendum agere potest, ut se- 20 parentur et tunc uindicentur: scilicet excepto eo, quod Cassius de ferruminatione scribit. dicit enim, si statuae suae ferruminatione iunctum bracchium sit, unitate maioris partis consumi et quod semel alienum factum sit, etiamsi inde abruptum sit, redire ad priorem dominum non posse. non idem in eo quod adplumbatum sit, quia ferruminatione per eandem 25 materiam facit confusionem, plumbatura non idem efficit. ideoque in omnibus his casibus, in quibus neque ad exhibendum neque in rem locum habet, in factum actio necessaria est. at in his corporibus, quae ex distantibus corporibus essent, constat singulas partes retinere suam propriam speciem, ut singuli homines, singulae oves: ideoque posse me gregem uindicare, quamuis aries tuus sit immixtus: sed et te arietem uindicare posse. quod non 30 idem in cohaerentibus corporibus eneniret: nam si statuae meae bracchium alienae statuae addideris, non posse dici bracchium tuum esse, quia tota statua uno spiritu continetur.
- 6 Tignum alienum || aedibus iunctum nec uindicari potest propter legem duodecim tabularum, f. 114' nec eo nomine ad exhibendum agi nisi aduersus eum, qui sciens alienum iunxit aedibus: sed est actio antiqua de tigno iuncto, quae in duplum ex lege duodecim tabularum descendit.
- 7 Item si quis ex alienis cementis in solo suo aedificauerit, domum quidem uindicare poterit, 25 cementa autem resoluta prior dominus uindicabit, etiam si post tempus usucaptionis dissolutum sit aedificium postquam a bonae fidei emptore possessum sit: nec enim singula cementa usucapiuntur, si domus per temporis spatium nostra fiat.
- 24 GAIUS libro septimo ad edictum prouinciale. Is qui destinauit rem petere [B. 15, 1, 24] E animaduertere debet, an aliquo interdicto possit nancisci possessionem, quia longe commo- 30 dius est ipsum possidere et aduersarium ad onera petitoris compellere quam alio possi- dente petere.
- 25 ULPIANUS libro septuagensimo ad edictum. Is qui se optulit rei defensioni [B. 15, 1, 25] E* sine causa, cum non possideret nec dolo fecisset, quo minus possideret: si actor ignoret, non est absoluendus, ut Marcellus ait: quae sententia uera est. sed hoc post litem con- 35 testatam: ceterum ante iudicium acceptum non decipit actorem qui se negat possidere, cum uere non possideret: nec uidetur se liti optulisse qui discessit.
- 26 PAULUS libro secundo ad Plautium. Nam si actor scit, tunc is non ab alio, [B. 15, 1, 26] E* sed a se decipitur: et ideo reus absoluuitur.
- 27 IDEM libro uicensimo primo ad edictum. Sin autem cum a Titio petere uel- [B. 15, 1, 27] E lem, aliquis dixerit se possidere et ideo liti se optulit, et hoc ipsum in re agenda testatione 41 probauero, omnimodo condemnandus est. Possidere autem aliquis debet utique et litis contestatae tempore et quo res iudicatur. quod si litis contestationis tempore possedit, cum antem res iudicatur sine dolo malo amisit possessionem, absoluendus est possessor. item
- F[P(VLU)]

5 contra om. P^aV (de pict. q. c. s. propter om. L^a) 6 senserit P^a 12 ferruminatione] PU, ferruminationi F (scribit d. e. s. st. s. ferr. om. L^a) 13 consumi F(em. f.) 17 quae ex dist. corp. om. P^aVL^a | esset P^a, om. V 18 singulae] et singulae PLU 20 coheredi- bus P^a | corporibus om. P^aVL^a | eneniet PU | alienum P^aL^a 22 nec uindicari] nemo uin-

dicare PVLU 23 nec ex eo P^a, nec .. eo L 24 est om. P^a | iniuncto PV^aU, inc. V^a | quae om. P^a, inc. L^a | descendens P^a, inc. L^a 26 do- minus om. P^a | uindicauit FL^a 27 bona fide PU^a 29 destinauerit PVL 36 decipiet P, decepit U 38 tunc is non] non is P^a, is non V? 40 primo om. PVLU 41 in re] iure P^a 43 tempore] et tempore P^a

si litis contestatae tempore non possedit, quo autem iudicatur possidet, probanda est Proculi sententia, ut omnimodo condemnetur: ergo et fructuum nomine ex quo coepit possidere damnabitur. Si homo petitus dolo possessoris deterior factus sit, deinde sine culpa eius ex alia causa mortuus sit, aestimatio non fiet eius, quod deteriorem eum fecerat, quia nihil interest petitoris: sed haec quantum ad in rem actionem: legis autem Aquiliae actio durat. 5
 Sed et is, qui ante litem contestatam dolo desiit rem possidere, tenetur in rem actione: idque ex senatus consulto colligi potest, quo cautum est, ut diximus, ut dolus praeteritus in hereditatis petitionem ueniat: cum enim in hereditatis petitione, quae et ipsa in rem est, dolus praeteritus fertur, non est absurdum per consequentias et in speciali in rem actione 10 dolum praeteritum deduci. Si per filium aut per seruum pater uel dominus possideat et 10
 is sine culpa patris dominie rei iudicandae tempore absit: uel tempus dandum uel cauen-
 dum est de possessione restituenda. In rem petitam si possessor ante litem contestatam 15 sumptus fecit, per doli mali exceptionem ratio eorum haberi debet, si perseueret actor pe-
 tere rem suam non redditis sumptibus. idem est etiam, si noxali iudicio seruum defendit et damnatus praestitit pecuniam, aut in area quae fuit petitoris per errorem insulam aedi- 15
 ficauit: nisi tamen paratus sit petitor pati tollere eum aedificium. quod et in area uxori
 donata per iudicem, qui de dote cognoscit, faciendum dixerunt. sed si puerum meum, cum
 possideres, erudisses, non idem obseruandum Proculus existimat, quia neque carere seruo
 meo debeam nec potest remedium idem adhiberi, quod in area diximus: 19

- 28 GAIUS libro septimo ad edictum prouinciale. forte quod pictorem aut libra- [B. 15, 1, 28] E
 rium docueris. || dicitur¹ non aliter officio iudicis aestimationem haberi posse, f. 115
 29 POMPONIUS libro uicensimo primo ad Quintum Mucium. nisi si uenalem eum [B. 15, 1, 29] E
 habeas et plus ex pretio eius consecuturus sis propter artificium,
 30 GAIUS libro septimo ad edictum prouinciale. aut si ante denuntiatum sit [B. 15, 1, 30] E
 actori, ut impensam solueret, et eo dissimulante posita sit doli mali exceptio. 25
 31 PAULUS libro uicensimo primo ad edictum. Ceterum cum de fructibus serui [B. 15, 1, 31] E
 petiti quaeritur, non tantum pubertas eius spectanda est, quia etiam impuberis aliquae 29
 operae esse possunt. improbe tamen desiderabit petitor fructus aestimari, qui ex artificio
 eius percipi potuerunt, quod artificium sumptibus possessoris didicit.
 32 MODESTINUS libro octavo differentiarum. Quod si artificem fecerit, post ui- [B. 15, 1, 32] E
 censimum quintum annum eius, qui artificium consecutus est, impensae factae poterunt
 pensari.
 33 PAULUS libro uicensimo primo ad edictum. Fructus non modo percepti, sed [B. 15, 1, 33] E
 et qui percipi honeste potuerunt aestimandi sunt: et ideo si dolo aut culpa possessoris res
 petita perierit, ueroirem putat Pomponius Trebatii opinionem putantis eo usque fructuum 35
 rationem habendam, quo usque haberetur, si non perisset, id est ad rei iudicandae tempus:
 quod et Iuliano placet. hac ratione si nudae proprietatis dominus petierit et inter moras
 usus fructus amissus sit, ex eo tempore, quo ad proprietatem usus fructus reuersus est,
 ratio fructuum habetur. 39
 34 IULLIANUS libro septimo digestorum. Idem est et si per alluisionem pars fundo [B. 15, 1, 34] S
 accesserit.
 35 PAULUS libro uicensimo primo ad edictum. Et ex diuerso si petitor lite con- [B. 15, 1, 35] E
 F[P(VLU)]: l. 35 om. V^e

¹ dicitur] igitur? (u. i.)

2 quo] cum L, q. P^e 4 aestimatio] existi-
 macionem P^e 8 petitionem] petitione PU |
 petitione] petitionem PL 9 consequenciam
 PVU 11 culpatris P^e 12 in re petitia
 PVLU 13 fecerit PVLU | actor petere rem]
 petere P^e VL, petere rem P^e U 14 est
 om. P 19 adhiberi] haberi PL 21 docue-
 ris] prouincium doc. P^e | dicitur] malim igi-
 tur; BS (Steph.) l. 28 sic reddunt: διότι τύχων
 αγώνων ζωγράφον ἡ βιβλιογράφον ἐδίδασας. ἐκρά-

ΤΗΣ ΤΟΙΓΔΡΟΥΝ ὥστε μή ἄλλως ὀφθικίφ τοῦ
 ΔΙΚΑΖΟΝΤΟΣ ΔΙΑΤΙΜΗΝ [ΓΙΝΕΘΑΙ] 22 μυcium
 ... 26 edictum om. F¹ 25 opposita PVLU
 26 edictum] eictum, uoc. quintum (u. ad u. 22)
 imperfecte emendans, F² 30 uincensimum
 err. typ. Taur. 31 consecutus] eius conse-
 cutus P^e L | factae om. P 34 honest'a e F²
 37 quod om. P^e 38 usum fructus F²
 39 fructum P^e 40 allubionem F

testata usum fructum legauerit, ex eo tempore, ex quo discessit a proprietate, fructum rationem non habendam quidam recte putant. Ubi autem alienum fundum peti: et iudex sententia declarauit meum esse, debet etiam de fructibus possessorem condemnare: eodem enim errore et de fructibus condemnatur: non debere enim lucro possessoris cedere fructus, cum uictus sit: alioquin, ut Mauricianus ait, nec rem arbitrabitur iudex mihi restitui. et quare habeat quod non esset habiturus possessor, si statim possessionem restituisset? Petitor possessori de euictione cauere non cogitur rei nomine, cuius aestimationem accepit: sibi enim possessor imputare debet, qui non restitut rem. Eorum quoque, quae sine interitu dinidi non possunt, partem petere posse constat.

36 GAIUS libro septimo ad edictum prouinciale. Qui petitorio iudicio utitur, ne B. 15, 1, 86 E frustra experieratur, requirere debet, an is, cum quo instituat actionem, possessor sit uel dolo desit possidere. Qui in rem connenitur, etiam culpa nomine condemnatur. culpas autem reus est possessor, qui per insidiosa loca seruum misit, si is periit, et qui seruum a se petitum in harena esse conceasit, et¹ is mortuus sit: sed et qui fugitium a se petitum non custodit, si is fugit, et qui nauem a se petitam aduerso tempore nauigatum misit, si ea naufragio perempta est.

37 UPLANUS libro septimo decimo ad edictum. Iulianus libro octavo digestorum scribit: si in aliena area aedificassem, cuius bona fidei quidem emptor fui, uerum eo tempore aedificavi, quo iam sciebam alienam, uideamus, an nihil mihi exceptio prosit: nisi forte quis dicat prodesse de damno sollicito. puto autem huic exceptionem non prodesse: nec enim debuit iam alienam certus aedificium ponere: sed hoc ei concedendum est, ut sine dispendio domini areae tollat aedificium quod posuit.

38 CELSUS libro tertio digestorum. In fundo alieno, quem imprudens emeras, B. 15, 1, 88 E aedificasti aut conseruisti, deinde euincitur: bonus iudex uarie ex personis causisque constituet. finge et dominum eadem facturum fuisse: reddat impensam, ut fundum recipiat, usque eo dumtaxat, quo pretiosior factus est, et si plus pretio fundi accessit, solum quod impensum est. finge pauperem, qui, si reddere id cogatur, laribus² sepulchris autis carentibus habeat: sufficit tibi || permetti tollere ex his rebus quae possis, dum ita ne deterior f. 115' sit fundus, quam si initio non foret aedificatum. constituimus uero, ut, si paratus est dominus tantum dare, quantum habiturus est possessor his rebus ablatis, fiat ei potestas: neque malitia indulgendum est, si tectorium puta, quod induxeris, picturasque corraderet uelis, nihil latrus nisi ut officias. finge eam personam esse domini, quae receptum fundum mox uenditura sit: nisi reddit, quantum prima parte redi oportere diximus, eo deducto tu condemnandus es.

39 UPLANUS libro septimo decimo ad edictum. Redemptores, qui suis cementis B. 15, 1, 89 E aedificant, statim cementa faciunt eorum, in quorum solo aedificant. Iulianus B. 26, 7, 64 recte scribit libro duodecimo digestorum mulierem, quae intercedens fundum pignori dedit, quamvis a creditore distractum posse in rem actione petere:

40 GAIUS libro septimo ad edictum prouinciale. quia nullum pignus creditor B. 26, 7, 64 E uendidisse uidetur.

41 UPLANUS libro septimo decimo ad edictum. Si quis hac lege emerit, ut, si B. 15, 1, 41 E alius meliorem condicionem attulerit, recedatur ab emptione, post allatam condicionem iam F[P(VLU)]

¹ et] si (*Hal.*)?   ² paternis ins. (u. i.)

2 petij *P^aU*, petit *F*, petit *P^a*: ἐὰν περὶ ἀλλοτρίου ἄγρου ἐπαγάγω *B* (*Anon.*) 3 debet] debere *PLU* 5 arbitratur *PL* 6 non *om.* *P* 9 possunt^e constat *F^a* 14 et is mortuus sit *om.* *PL* 18 alienarea *F^aL^a* | fui uerum] fuerim uerum *V^aLU*, fuerim sed *P* 20 solitiⁱ *F^a* 21 alienum *fPL*, in alienum *V* 24 consequisti *PV*, conseruasti *L*: ἐπειρες *BS* (*Steph.*), γεωργίκω *B* (*Anon.*) 27 qui *om.*

P^aV | laribus sepulchris autis] στέρηθηναι τῶν πατρώων οἴκων ἢ τῶν τάφων τῶν πατρώων] ἢ τῶν προγονικῶν *BS* (*Steph.*), unde fortasse scr. laribus paternis sepulchris autis 28 permettit^t *F* 31 induxit *PL* | corraderet u. n. l. *F^aL*, corpora deleret uelis nichilaturus *P^a* 34 tu c. es] c. est *PVLU*? c. est possessor *U^a* 42 iam] tuam *P^a*?

- non potest in rem actione uti. sed et si cui in diem addictus sit fundus, antequam adiecit
 1 sit facta, uti in rem actione potest: postea non poterit. Si seruus mihi uel filius familiæ
 fundum uendidit et tradidit habens liberam peculii administrationem, in rem actione uti
 potero. sed et si domini uoluntate domini rem tradat, idem erit dicendum: quemadmodum
 cum procurator uoluntate domini uendidit uel tradidit, in rem actionem mihi *praestabit*. :
 42 PAULUS libro uicensimo sexto ad edictum. Si in rem actum sit, quamuis [B. 15, 1, 43] E
 heres possessoris, si non¹ persona defuncti commissum sit, omnimodo in damnationem ueniet.
 43 IDEM libro uicensimo septimo ad edictum. Quæ religiosis adhaerent, reli- [B. 15, 1, 43] E
 giosa sunt et idcirco nec lapides inaedificati postquam remoti sunt uindicari possunt: in
 factum autem actione petitori extra ordinem subuenitur, ut is, qui hoc fecit, restituere eos 10
 compellatur. sed si alieni sine uoluntate domini inaedificati fuerint et nondum functo mo-
 numento in hoc detracti erunt, ut alibi reponerentur, poterunt a domino uindicari. quod
 si in hoc detracti erunt, ut reponerentur, similiter dominum eos repetere posse constat.
 44 GAIUS libro uicensimo nono ad edictum prouinciale. Fructus pendentes pars [B. 15, 1, 44] E
 fundi uidentur.
 15
 45 ULPIANUS libro sexagensimo octauo ad edictum. Si homo sit, qui post con- [B. 15, 1, 45] E
 uentionem restituitur, si quidem a bonae fidei possessore, puto cauendum esse de dolo
 solo, debere ceteros etiam de culpa sua: inter quos erit et bonae fidei possessor post item
 contestatam.
 19
 46 PAULUS libro decimo ad Sabinum. Eius rei, quæ per in rem actionem pe- [B. 15, 1, 46] S
 tita tanti aestimata est, quanti in item actor iurauerit, dominium statim ad possessorem
 pertinet: transegisse enim cum eo et decidisse uideor eo pretio, quod ipse constituit.
 47 IDEM libro septimo decimo ad Plautium. Haec si res praesens sit: si ab- [B. 15, 1, 47] E
 sens, tunc cum possessionem eius possessor nactus sit ex uoluntate actoris: et ideo non
 est alienum non alter item aestimari a iudice, quam si cauerit actor, quod per se non fiat 25
 possessionem eius rei non traditum iri.
 48 PAPINIANUS libro secundo responsorum. Sumptus in praedium, quod alienum esse apparuit, a bona fide possessore facti neque ab eo qui praedium donauit neque
 a domino peti possunt, uerum exceptione doli posita per officium iudicis aequitatis ratione
 seruantur, scilicet si fructum ante item contestatam perceptorum summam excedat: etenim 30
 admissa compensatione superfluum sumptum meliore praedio facto dominus restituere cogitur.
 49 || CELSUS libro octavo decimo digestorum. Solum partem esse aedium [B. 15, 1, 49] E
 1 existimo nec alioquin subiacere uti mare nauibus. Meum est, quod ex re mea superest,
 cuius uindicandi ius habeo.
 34
 50 CALLISTRATUS libro secundo edicti monitorii. Si ager ex emptionis causa [B. 15, 1, 50] E/
F[P(VLU)]

¹ possideat absoluatur, tamen si quid ex ins. (libri *præter F*, u. i.)

1 sed] set *F* 5 uel tradidit *om. P* 7 si non]
F, si non possideat absoluatur, tamen si quid
 ex *PLU*. *BS* (*Steph.* ad l. 52 (*nam adh. l. non
 extant*) *sic h. l. refrunt*: *προκατάρχεως* [*γενο-
 μένης κατὰ τοῦ τελευτήσαντος κατὰ τῶν*] *κλι-
 ρονόμων* *καταφέρεται εἰς* [*καταδίκην*] *τὰ ἀπὸ*
δόλου τοῦ τεστάτορος, *καὶ μηδὲν εἰς τὴν κα-
 ρονομίαν περιῆθεν*, *ώς ἐν τῷ* [mō³] *Δι].* *coi-
 παραλ*[έων]*κα]* . . . . . *τοῦ παρόντος τι.*, *ὅτι τίς*
in *ρέμ* *προκαταρχεῖσθε* *ἀνάγκη τὸν κλιρονόμον*,
ύπερ *ών* *ὁ τελευτής* *εἰς ἐπλημμέλης* . . . .
τίς προκαταρχεῖσθε . . . *in* *ρέμ*, *item ad l. 55*: *εἰ*
gār *ἐγένετο προκάταρχις*, *τότε κατὰ τὸν αὗτοῦ*
κλιρονόμων *πρὸ* *νερεδίταρι* *πάρτε τὰ λοιπὰ τίς*
in *ρέμ* *ἐγμνάζετο*, *ἔτειδιν καθ* *ών* *αἱ προκα-
 ἀρχεῖς*, *κατὰ τούτων* *αἱ ἀποφάσεις εἰν* . . . .
προ . . . *τι* . . . *αγ* . . . . . *ἔγνως ἐν τῷ* *mō³* *Δι.*
προκατάρχεως κατὰ τοῦ ποσσέccopos γε-

ΝΟΜΈΝΗΣ ἀνάγκην ἔχει ὁ κλιρονόμος, *καὶ μὴ*
νέμηται, *τὰ λοιπὰ γύμνάσαι* [*τίς*] *ύποθέσεως καὶ*
[τίς]έχειν λόγον τοῦ [δάλογ] *τοῦ τελευτήσαντος*.
B (Anon.) legem hanc sic contrarerunt: *ΜΕΤΑ*
προκάταρχιν *εκ τῶν ἀμαρτημάτων τοῦ νομέως*
καταδικάζεται ὁ κλιρονόμος αὕτοῦ 8 *re-
 ligiosis P⁴*, *rebus religiosis P⁴* 9 *per in*
factum autem (autem om. U) actionem P⁴V
LU, *inc. P⁴* 11 *compelletur P* | *nondum*
functo *FP⁴*, *nondum destructo* *P⁴V⁴LU*,
non defuncto V⁴: *μήπω τινός ταφέντος B*
(Anon.) 12 *poterant F⁴*, *om. PV*, *pote* *uin-
 dicari U* (*poterunt* . . . *reponerentur* *om. L*)
 13 *eos petere P* 14 *nono om. P* 24 *nancetus*
F⁴ | *et* *sed P⁴* 26 *traditūm' F⁴*, *inc. P⁴L*
 28 *possessori F⁴* | *donat PL* 29 *opposita*
PV⁴LU 30 *scilicet om. P* 34 *uindi-
 ca* *ndi F*

- ad aliquem pertineat, non recte hac actione agi poterit, antequam traditus sit ager tuncque possessio amissa sit. Sed heres de eo quod hereditati obuenerit recte aget, etiamsi possessionem eius adhuc non habuerit.
- 51 **POMPONIUS** libro sexto decimo ad Sabinum. Si in rem actum sit et in [B. 15, 1, 51] *S* heredem possessoris iudicium datum sit, culpa quoque et dolus malus heredis in hoc iudi- 5 cium uenit.
- 52 **IULIANUS** libro quinquagessimo quinto digestorum. Cum autem fundi pos- [B. 15, 1, 52] *S* sessor ante item contestatam dolo malo fundum possidere desiit, heredes eius in rem qui- dem actionem suscipere cogendi non sunt, sed in factum actio aduersus eos reddi debebit, per quam restituere cogantur, quanto locupletes¹ ex ea re facti fuerunt. 10
- 53 **POMPONIUS** libro trigessimo primo ad Sabinum. Si fundi possessor eum ex- [B. 15, 1, 53] *S* coluisse set seuissetue et postea fundus euincatur, consita tollere non potest.
- 54 **ULPIANUS** libro sexto opinione. Inter officium aduocationis et [B. 15, 1, 54. Ep. 14, 67] *S* rei sue defensionem multum interest: nec propterea quis, si postea cognouerit rem ad se pertinere, quod alii eam vindicanti tunc ignorans suam esse adsistebat, dominium suum 15 amisit.
- 55 **IULIANUS** libro quinquagessimo quinto digestorum. Si possessor fundi ante [B. 15, 1, 55] *S* iudicium acceptum duobus heredibus relictis decesserit et ab altero ex his, qui totum fundum possidebat, totas petitus fuerit, quin in solidum condemnari debeat, dubitari non oportet. 19
- 56 **IDEM** libro septuagessimo octavo digestorum. Uindicatio non ut gregis, ita [B. 15, 1, 56] *S* et peculii recepta est, sed res singulas is, cui legatum peculium est, petet.
- 57 **ALFENUS** libro sexto digestorum. Is a quo fundus petitus erat ab alio [B. 15, 1, 57] *S* eiusdem fundi nomine conuentus est: quaerebatur, si alterutri eorum iussu iudicis fundum restituisse et postea secundum alterum petitorem res iudicaretur, quemadmodum non duplex damnum traheret. respondi, ut prior iudex iudicaret, eum oportere ita fundum peti- 25 tori restitui iubere, ut possessor caueret uel satisdaret, si alter fundum euiciasset, eum praestare.
- 58 **PAULUS** libro tertio epitomarum Alfeni digestorum. A quo seruus petebatur [B. 15, 1, 58] *S* et eiusdem serui nomine cum eo furti agebatur, quaerebat, si utroque iudicio condemnatus esset, quid se facere oporteret. si prius seruus ab eo euictus esset, respondit, non oportere 20 iudicem cogere, ut eum traderet, nisi ei satisdatum esset, quod pro eo homine iudicium accepisset, si quid ob eam rem datum esset, id recte praestari. sed si prius de furto iudi- 25 cium factum esset et hominem noxae dedisset, deinde de ipso homine secundum petitorem iudicium factum esset, non debere ob eam rem iudicem, quod hominem non traderet, item a estimare, quoniam nihil eius culpa neque dolo contigisset, quo minus hominem traderet. 35
- 59 **IULIANUS** libro sexto ex Minicio. Habitator in aliena aedificia fenestras et [B. 15, 1, 59] *S* ostia imposuit, eadem post annum dominus aedificiorum dempsit: quaero, is qui imposuerat possetne ea vindicare. respondit posse: nam quae alienis aedificiis conexa essent, ea quamdiu iumenta manerent, eorundem aedificiorum esse, simul atque inde dempta essent, continuo in pristinam causam reuerti.
- 60 **POMPONIUS** libro uicensimo nono ad Sabinum. Quod infans uel [B. 15, 1, 60. Ep. 4, 24] *S** furiosus possessor perdidit uel corrupit, impunitum est.
- 61 **IULIANUS** libro sexto ex Minicio. Minicius interrogatus, si quis nauem suam [B. 15, 1, 61] *Sf* *F[P(VLU)]*

¹ locupletiores? (u. i.)

1 hac om. *P* | tuncque] et tunc *PV* 2 agit *PLU* 7 iulianus] Ulpi. B 9 sint *P* 10 locu- 12 pletes] locupletiores *edd. ant. cum B (Anon.):* eis ὁ γεόνας πλογιώτεροι | fuerint *PVL* 14 interest] *PVLU*, est *PV*: μετάξυ τού ὄφφικίου τῆς συνηγορίας καὶ τῆς ἐπί οἰκείῳ πράγματι δεφενσίονος πολλή ἑστὶν ἡ διαφορά *BS* (*Steph.*) 21 pec. est] pec.

is *F* 24 res om. *PVL* 25 uter prior] ut et priori *P²L*, uti priori *P²L²U* 29 que- 31 rebatur *PVLU* 30 uictus *P* | respondi *P* ei satis] satie ei *P²U* | eo om. *P* | no- 32 minie *F* 32 accepisset et si *PVLU* 33 de on. *P* 34 ob eam rem om. *P* 38 respondi *PU* | connexa f 42 perdididit *P* 43 sexto ex om. *P*, inscr. om. *V*

aliena materia refecisset, num nihil minus eiusdem nauis maneret. respondit manere. sed si in aedificanda ea idem fecisset, non posse | IULIANUS notat: nam proprietas totius nauis f. 116' carinæ causam sequitur.

- 62 PAPINIANUS libro sexto quaestionum. Si nauis a malaे [B. 15, 1, 62. BS. 42, 1, 20 sch. 10] P fidei possessore petatur, et fructus aestimandi sunt, ut in taberna et area quae locari so- 5 lent. quod non est ei contrarium, quod de pecunia deposita, quam heres non attingit¹, usuras praestare non cogitur: nam etsi maxime uectura sicut usura non natura peruenit, sed iure percipitur, tamen ideo uectura desiderari potest, quoniam periculum nauis posses- 10 sor petitori praestare non debet, cum pecunia periculo dantis faeneretur. Generaliter [BS] autem cum de fructibus aestimandis queratur, constat animaduerti debere, non an malaе 15 fidei possessori frui sit, sed an petitor frui potuerit, si ei possidere licuisset. quam sen- tentiam Iulianus quoque probat.
- 63 IDEM libro duodecimo quaestionum. Si culpa, non fraude quis possessionem [B. 15, 1, 63] P amiserit, quoniam pati debet aestimationem, audienda erit a iudice, si desideret, ut ad- 20 uersarius actione sua cedat: cum tamen praetor auxilium quandoque latus sit quolibet 15 alio possidente, nulla captione adficietur. ipso quoque, qui litis aestimationem percepit, possidente debet adiuuari: nec facile audiendus erit ille, si uelit postea pecuniam, quam ex sententia iudicis periculo iudicati recepit, restituere.
- 64 IDEM libro uicensimo quaestionum. Cum in rem agitur, eorum quoque no- [B. 15, 1, 64] P mine, quae usui non fructui sunt, restitui fructus certum est. 25
- 65 IDEM libro secundo responsorum. Emptor praedium, quod a non domino [B. 15, 1, 65] P emit, exceptione doli posita non aliter restituere domino cogetur, quam si pecuniam cre- 30 ditori eius solutam, qui pignori datum praedium habuit, usurarumque medii temporis super- fluum reciperauerit, scilicet si minus in fructibus ante item perceptis fuit: nam eos usuris 1 nauis dumtaxat compensari sumptuum in praedium factorum exemplo sequum est. Ancillam, 25 quae non in dotem data, sed in peculium filiae concessa est, peculio filiae non legato man- cipium hereditarium esse conuenit. si tamen pater dotis ac peculii contemplatione filiam exheredauit et ea ratione reddita nihil ei testamento reliquit aut eo minus legauit, filiam 29 defensio tuebitur voluntatis.
- 66 PAULUS libro secundo quaestionum. Non ideo minus recte quid nostrum [B. 15, 1, 66] P esse uindicabimus, quod abire a nobis dominium speratur, si condicio legati uel libertatis extiterit.
- 67 SCAEUOLA libro primo responsorum. A tutore pupilli domum [B. 15, 1, 67. Ep. 16, 18] P mercatus ad eius refectionem fabrum induxit: is pecuniam inuenit: quaeritur ad quem per- tineat. respondi, si non thenauri fuerunt, sed pecunia forte perdita uel per errorem ab eo 35 ad quem pertinebat non ablata, nibilo minus eius eam esse, cuius fuerat.
- 68 ULPIANUS libro quinquagensimo primo ad edictum. Qui restituere iussus [B. 15, 1, 68] S iudici non paret contendens non posse restituere, si quidem habeat rem, manu militari officio iudicis ab eo possessio transfertur et fructuum dumtaxat omnisque cause nomine condemnatio fit. si uero non potest restituere, si quidem dolo fecit quo minus possit, is, 40 quantum aduersarius in item sine ulla taxatione in infinitum iurauerit, damnandus est. si F[P(VLU)]

¹ attigit? (u. i.)

manere] remanere P 3 sequatur P
4 mala'e' fidei F', mala fide P 6 heres
non] heres not F (em. f.) | attigit] malum
attigit: ἐλλ οὐ μη ἀνταύτων B (Anon.)
9 periculo pecunia P 10 animaduerti de-
bere non (nun f.) om. P, non om. V 11 frui-
tus] P's L' cum BS (Steph.): οὐκ εἰ ἐκάρπωσατό
τι ο μάλα φίδε νομέγε BS (Steph.), fruiturus
libri boni: 14 peti P' 16 nulla] ut nulla PU |
capt. adf.] usucapione adficiatur P' V, cap-
tione efficiatur L, captione affici.. (afficiatur

U') U | quoque qui] quoque F', que qui P',
que V' 18 iudicis periculo om. P' 21 a
non] an P', non V? 22 oposita PVLU
25 nobis FL': τοῖς νέοις τόκοις B | compen-
sari un sumpt. P' 26 in peculium] pecu-
lium P' 27 dotis ac] doti P', dotis et P'
31 uindicamus PVLU 34 induxit is] in-
duixisti si PVLU?, induxit si U' | pecunia
inuenitur PVLU? U 35 respondit P' 39 omnis-
qu'a'e F 40 fit] FP-U', fiat P' VU', sit L
41 in infinitum] infinitum P'

nero nec potest restituere nec dolo fecit quo minus possit, non pluris quam quanti res est, id est quanti aduersarii interfuit, condemnandus est. haec sententia generalis est et ad omnia siue interdicta, siue actiones in rem siue in personam sunt, ex quibus arbitratu iudicis quid restituatur, locum habet.

- 69 PAULUS libro tertio decimo ad Sabinum. Is qui dolo fecit quo minus pos- [B. 15, 1, 69] *S sideret hoc quoque nomine punitur, quod actor canere || ei non debet actiones, quas eius f. 117 rei nomine habeat, se ei praestaturum.
- 70 POMPONTUS libro uicensimo nono ad Sabinum. Nec quasi Publicianam qui- [B. 15, 1, 70] *S dem actionem ei dandam placuit, ne in potestate cuiusque sit per rapinam ab inuito do- mino rem iusto pretio comparare. 10
- 71 PAULUS libro tertio decimo ad Sabinum. Quod si possessor quidem dolo [B. 15, 1, 71] *S fecit, actor nero iurare non uult, sed quanti res sit aduersarium condemnari maluit, mos ei gerendus est.
- 72 ULPIANUS libro sexto decimo ad edictum. Si a Titio fundum emeris Sem- [B. 15, 1, 72] *E pronii et tibi traditus sit pretio soluto, deinde Titius Sempronio heres extiterit et eundem 15 alii uendiderit et tradiderit, sequius est, ut tu potior sis. nam et si ipse uenditor eam rem a te peteret, exceptione eum summoueres. sed et si ipse possideret et tu peteres, aduersus exceptionem dominii replicatione utereris.
- 73 IDEM libro septimo decimo ad edictum. In speciali actione non cogitur [B. 15, 1, 73] *E possessor dicere, pro qua parte eius sit: hoc enim petitoris munus est, non possessoris: 20 1 quod et in Publiciana obseruat. Superficiario,
- 74 PAULUS libro uicensimo primo ad edictum. id est qui in alieno solo su- [B. 15, 1, 74] *E perficiem ita habet, ut certam pensionem praestet,
- 75 ULPIANUS libro sexto decimo ad edictum. praetor causa cognita in rem [B. 15, 1, 75] *E actionem pollicetur. 25
- 76 GARUS libro septimo ad edictum prouinciale. Quae de tota re uindicanda [B. 15, 1, 76] *E dicta sunt, eadem et de parte intellegenda sunt, officioque iudicis continetur pro modo partis ea quoque restitui iubere, quae simul cum ipsa parte restitui debent. Incertae parts uindi- 30 catio datur, si iusta causa interueniat. iusta autem causa esse potest, si forte legi Fal- cidae locus sit in testamento, propter incertam detractionem ex legatis, quae uix¹ apud 35 iudicem examinatur: instam enim habet ignorantiam legatarius, cui homo legatus est, quanto partem uindicare debeat: itaque talis dabitur actio. eadem et de ceteris rebus in- tellegemus.
- 77 ULPIANUS libro septimo decimo ad edictum. Quaedam mulier fundum non [B. 15, 1, 77] *E marito donauit per epistulam et eundem fundum ab eo conduxit: posse defendi in rem ei 35 competere, quasi per ipsam adquisierit possessionem ueluti per colonam. proponebatur, quod etiam in eo agro qui donabatur fuisse, cum epistula emitteretur: quae res sufficiebat ad traditam possessionem, licet conductio non interuenisset.
- 78 LAREO libro quarto pithanon a Paulo epitomatorum. Si eius [B. 15, 1, 78. Ep. 6, 42] A fundi, quem alienum possideres, fructum non coegisti, nihil eius fundi fructuum nomine te dare oportet. PAULUS. Immo quaeritur: huius fructus idcirco factus est, quod is eum suo nomine percepit? perceptionem fructus accipere debemus non si² perfecti collecti, sed etiam coepi ita percipi, ut terra continere se fructus desierint: ueluti si oliuae uuae lectae, F[PVLU]: u. 8 Pomponius ... u. 16 potior sis, item u. 32 eadem ... u. 38 interuenisset excepta inscriptione l. 77, quae est a m. antiqua, in lituris reposuit P⁴: l. 70. 71 transponit L

¹ uix] iuxta?   ² si del.

1 nec potest] non potest P 4 habeat PU
7 prestitorum P 9 rapi'o'nam F 27 dictata
P | iudicis] rei iudicis P^aV 28 simile P^a
29 interu. iusta a. causa om. P^aL^a | potest
esse PU 34 fundum ita' non F^a 36 co-
lonum F^a: δι' αγρής ως κολώνης BS (Cyr.)

similiterque B (Anon.) et BS (Steph.) 39 quarto
primo PU | epitomatorum] F^aL, epitomarum
F^aPU 40 fructus PU 43 percipi] perce-
pit P^a, percepti P^aVL, om. U | uuae] uel
uuae PVLU | lectae om. P

nondum autem unum oleum ab aliquo factum sit: statim enim ipse accepisse fructum existimandus est.

- 79 IDEM libro sexto pithanon a Paulo epitomatorum. Si hominem a me pe- [B. 15, 1, 79 A tieris et is post litem contestatam mortuus sit, fructus quoad is uixerit aestimari oportet PAULUS. Ita id uerum esse puto, si non prius is homo in eam naletudinem inciderit, propter quam operae eius inutiles factae sunt: nam ne si uixisset quidem in ea naletudine, fructus eius temporis nomine aestimari conueniret.
- 80 FURIUS ANTHIANUS libro primo ad edictum. In rem actionem pati non [B. 15, 1, 80 A compellimus, quia licet alicui dicere se non possidere, ita ut, si possit aduersarius communice rem ab aduersario possideri, transferat ad se possessionem per iudicem, licet suam 10 esse non adprobauerit.

II.

R DE PUBLICIANA IN REM ACTIONE R

L 117

EPS

- 1 ULPIANUS libro sexto decimo ad edictum. Ait praetor: 'Si quis id quod tra- [B. 15, 2, 1 E 1 'ditur' ex iusta causa non a domino et nondum usucaptum petet, iudicium dabo. Merito 15 praetor ait 'nondum usucaptum': nam si usucaptum est, habet ciuilem actionem nec de- 2 siderat honorariam. Sed cur traditionis³ dumtaxat et usucaptionis fecit mentionem, cum satis multae sunt iuris partes, quibus dominium quis nanciseretur? ut puta legatum 2 PAULUS libro nono decimo ad edictum. uel mortis causa donationes factae: [B. 15, 2, 2 E 1 nam amissa possessione competit Publiciana, quia ad exemplum legatorum capiuntur. 20 3 1 ULPIANUS libro sexto decimo ad edictum. Sunt et alias pleraeque. Ait praetor: [B. 15, 2, 3 E 'ex iusta causa petet.' qui igitur iustum causam traditionis habet, utitur Publiciana: et non solum emptori bonae fidei competit Publiciana, sed et aliis, ut puta ei cui dotis nomine tradita res est necdum usucapta: est enim iustissima causa, siue aestimata res in dotem data sit siue non. item si res ex causa iudicati sit tradita 25 4 PAULUS libro nono decimo ad edictum. uel soluendi causa [B. 15, 2, 4 E 5 ULPIANUS libro sexto decimo ad edictum. uel ex causa noxae deditio[n]is, siue [B. 15, 2, 5 E uera causa sit siue falsa. 6 PAULUS libro nono decimo ad edictum. Item si seruum ex causa noxali, quia [B. 15, 2, 6 E non defendebatur, iussu praetoris duxero et amisero possessionem, competit mihi Publiciana. 7 ULPIANUS libro sexto decimo ad edictum. Sed et si res adiudicata sit, Publi- [B. 15, 2, 7 E ciana actio competit. Si lis fuerit aestimata, similis est uenditioni: et ait Iulianus libro uicensimo secundo digestorum, si optulit reus aestimationem litis, Publicianam competere. 2 Marcellus libro septimo decimo digestorum scribit eum, qui a furioso igno- [B. 42, 1, 13 sch. 3 3 rans eum furere emit, posse usucapere: ergo et Publicianam habebit. Sed et si quis [B. 4 ex lucratius causis rem accepit, habet Publicianam, quae etiam aduersus donatorem com- 4 petit: est enim iustus possessor et petitor, qui liberalitatem accepit. Si a minore quis 5 emerit ignorans eum minorem esse, habet Publicianam. Sed et si permutatio facta sit, ea- 6 dem actio competit. Publiciana actio ad instar proprietatis, non ad instar possessionis 7 respicit. Si petenti mihi rem iuriandum detulerit egoque iurauero rem meam esse, com- 8 petit Publiciana mihi, sed aduersus te dumtaxat: ei enim soli nocere debet iuriandum, qui detulit. sed si possessori delatum erit iuriandum et iurauerit rem petitoris non esse, 9 aduersus eum solum petentem exceptione utetur, non ut et habeat actionem. In Publiciana 10 F[P(VLU)]: l. 80 om. P^o, habet, sed ante l. 78, P^o

¹ id quod traditur] in edicto fuit id quod bona fide emit traditum, cf. l. 3 § 1. l. 7 § 11. 16. l. 11 § 3 h. t. et Gaius 4, 36: etiam uerba non a domino postea adiecta uidentur esse ² ex causa exemptionis ins.

5 ita] ait PL^o, ait ita VL° 6 ne] nec PVL^oU 24 aestimatae res in d. date sint P PVL^oU 15 petet (petat P^oLU) ... 16 usucaptum 27 ex om. P 33 competit F^o 34 a marcel- om. P^o 16 desierat P^o 22 ex] qui ex lns l. fac. FP^oVLU 36 accipit P, acce- 37 qui's F^o

9 actione omnia eadem erunt, quae et in rei vindicatione diximus. Haec actio et heredi et
 10 honorariis successoribus competit. Si ego non emero, sed seruus meus, habebo Publicianam. idem est et si procurator meus uel tutor uel curator uel quis alias negotium meum
 11 gerens emerit. Praetor ait: 'qui bona fide emit' non igitur omnis emptio proderit, sed ea,
 12 quae bonam fidem habet: proinde hoc sufficit me bonae fidei emptorem fuisse, quamvis 5
 non a domino emerim, licet ille callido consilio nendiderit: neque enim dolus uendoris
 13 mihi nocebit. In hac actione non Oberit mihi, si successor sum et dolo feci, cum is, in
 cuius locum successi, bona fide emisset: nec proderit, si dolo careo, cum emptor, cui suc-
 14 cessi, dolo fecisset. Sed enim si seruus meus emit, dolus eius erit spectandus, non meus,
 15 uel contra. Publiciana tempus emptionis continet, et ideo neque quod ante emptionem 10
 neque quod postea dolo malo factum est in hac actione deduci Pomponio uidetur. Bonam
 16 autem fidem solius emptoris continet. Ut igitur Publiciana competit, haec debent concurre-
 rere, ut et bona fide quis emerit et ei res empta eo nomine sit tradita: ceterum ante tra-
 17 ditionem, quamvis bonae fidei quis emptor sit, experiri Publiciana non poterit. || Iulianus f. 118
 libro septimo digestorum scripsit traditionem rei emptae oportere bona fide fieri: ideoque 15
 si sciens alienam possessionem adprehendit, Publiciana eum experiri non posse, quia usu-
 capere non poterit. nec quisquam *putet* hoc nos existimare sufficere initio traditionis igno-
 rasse rem alienam, uti quis possit Publiciana experiri, sed oportere et tunc bona fide
 emptorem esse. 19

8 GAIUS libro septimo ad edictum prouinciale. De pretio uero soluto nihil ex- [B. 15, 2, 8] E
 primitur: unde potest conjectura capi, quasi nec sententia praetoris ea sit, ut requiratur,
 an solutum sit pretium.

9 ULPIANUS libro sexto decimo ad edictum. Siue autem emptori res tradita est [B. 15, 2, 9] E
 1 siue heredi emptoris, Publiciana competit actio. Si quis rem apud se depositam uel sibi
 2 commodatam emerit uel pignori sibi datam, pro tradita erit accipienda, si post emptionem 25
 3 apud eum remansit. Sed et si praecessit traditio emptionem, idem erit dicendum. Item si
 4 hereditatem emero et traditam mihi rem hereditariam petere uelim, Neratius scribit esse
 5 Publicianam. Si duobus quis separatim uendiderit bona fide ementibus, nideamus, quis
 6 magis Publiciana uti possit, utrum is cui priori res tradita est an is qui tantum emit¹. et Iulianus libro septimo digestorum scripsit, ut, si quidem ab eodem non domino emerint, 20
 7 potior sit cui priori res tradita est, quod si a diuersis non dominis, melior causa sit possi-
 8 dentis quam potentis. quae sententia uera est. Haec actio in his quae usucapi non pos-
 9 sunt, puta furtiuis uel in seruo fugituo, locum non habet. Si seruus hereditarius ante
 10 aditam hereditatem aliquam rem emerit et traditam sibi possessionem amiserit, recte heres
 11 Publiciana utitur, quasi ipse possedisset. municipes quoque, quorum seruo res tradita est, 25
 12 in eadem erunt condicione,

10 PAULUS libro nono decimo ad edictum. siue peculiari nomine seruus emerit [B. 15, 2, 10] E
 siue non.

- 1 ULPIANUS libro sexto decimo ad edictum. Si ego emi et mea uoluntate [B. 15, 2, 11] E
 1 alii res sit tradita, imperator Seuerus rescripsit Publicianam illi dandam. Si de usu fructu 40
 2 agatur tradito, Publiciana datur: itemque seruitutibus urbanorum praediorum per tradi-
 3 tionem constitutis uel per patientiam (forte si per domum quis suam passus est aquae
 4 ductum transduci): item rusticorum, nam et hic traditionem et patientiam tuendam constat.

F[P(VLU)]

¹ tantum emit] eam tum tenet? (u. i.)

1 et hon.] PVU, et in hon. FL: ἀρμόζει κακηρο-
 2 νόμοις καὶ διαδόχοις πρατωροῖς B 2 habeo P
 3 meus u. t. u. curator om. P^o 5 hoc om.
 P^oU 10 uel contra] ultro citro P 14 ab
 iulianus l. inc. FPVL 15 bone fidei P,
 bona fide ei L 17 putet] potest FPLU
 18 et tunc] καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀγοραίας καὶ
 τῷ τῆς παραδόσεως B (Anon.) 26 prae-

cessit F^o, precesserit PLU 27 esse scribit F^o
 29 an is qui tantum emit] οὐ πρώτος ἄγο-
 30 ράκως BS (Steph.): uidetur tamen Ulpianus
 31 scripsisse an is qui eam tum tenet 30 et
 32 om. P^oU | eodem 'non' domino F^o 34 rem
 33 aliquam PU 35 possedisset] possidens P^o
 34 agatur tradito] agatur P^o, tradito agatur
 P^oVU | publ. datur om. P^o

- 2 Partus ancillae furtiae, qui apud bonae fidei emptorem conceptus est, per hanc actionem petendus est, etiamsi ab eo qui emit possessus non est. sed heres furis hanc actionem 8 non habet, quia uitiorum defuncti successor est. Interdum tamen, licet furtia mater distracta non sit, sed donata ignorantem mihi et apud me conceperit et pepererit, competit mihi in partu Publiciana, ut Julianus ait, si modo eo tempore, quo experiar¹, furtiuam 5 matrem ignorem. Idem Julianus generaliter dicit, ex qua causa matrem usucapere possem, si furtia non esset, ex ea causa partum me usucapere, si furtiuam esse matrem ignorabam: ex omnibus igitur causis Publicianam habebo. Idem est et si ex partu partus est et si non natus, sed post mortem matris execto uentre eius extractus est, ut et Pomponius 10 libro quadragensimo scripsit. Idem ait aedibus emptis, si fuerint dirutae, ea quae aedificio 15 accesserunt huiusmodi actione petenda. Quod tamen per alluionem fundo accessit, simile fit ei cui accedit: et ideo si ipse fundus Publiciana peti non potest, non² hoc petetur, si 8 autem potest,³ et ad partem, quae per alluionem accessit: et ita Pomponius scribit. Idem 9 adicit et si statuae emptae partes recisae petantur, similem actionem proficere. Idem scribit, 10 si aream emero et insulam in ea aedificauero, recte me Publiciana usurum. Item, inquit, 15 si insulam emi et ad aream ea peruenit, aequa potero uti Publiciana.
- 12 || PAULUS libro nono decimo ad edictum. Cum sponsus sponsae seruum do- [B. 15, 2, 12 E f. 1] nasset eumque in dotem accepisset ante usucaptionem, rescriptum est a diuino Pio diuortio facto restituendum esse seruum: nam ualuisse donationem inter sponsum et sponsam. da- 20 bitur ergo et possidenti exceptio et amissa possessione Publiciana, siue extraneus siue 1 donator possideat. Is cui ex Trebelliano hereditas restituta est, etiamsi non fuerit nactus 2 possessionem, uti potest Publiciana. In uectigalibus et in aliis praediis, quae usucapi non 3 possunt, Publiciana competit, si forte bona fide mihi tradita⁴ est. Idem est et si superficia- 4 riam insulam a non domino bona fide emero. Si res talis sit, ut eam lex aut constitutio alienari prohibeat, eo casu Publiciana non competit, quia his casibus neminem praetor tue- 25 tur, ne contra leges faciat. Publiciana actione etiam de infante serue nondum anniculo 6 uti possumus. Si pro parte quis rem petere uult, Publiciana actione uti potest. Sed [Pon. 1, 4] etiam is, qui momento possedit, recte hac actione experiretur.
- 13 GAIUS libro septimo ad edictum prouinciale. Quaecumque sunt iustae causae [B. 15, 2, 18 E] adquirendarum rerum, si ex his causis nacti res amiserimus, dabitur nobis earum rerum 30 1 persequendarum gratia haec actio. Interdum quibusdam nec ex iustis possessionibus com- petit Publicianum iudicium: namque pignericiae et precariae possessiones iustae sunt, sed ex his non solet competere tale iudicium, illa scilicet ratione, quia neque creditor neque is 2 qui precario rogauit eo animo nanciscitur possessionem, ut credat se dominum esse. Qui 3 a pupillo emit, probare debet tutore auctore lege non prohibente se emisse. sed et si de- ceptus falso tutore auctore emerit, bona fide emisse uidetur.
- 14 UPLANUS libro sexto decimo ad edictum. Papinius libro sexto quaestio- [B. 15, 2, 14 E] num scribit: si quis prohibuit uel denuntiauit ex causa uenditionis tradi rem, quae ipsius F[P(VLU)]

¹ experiar] ea pariat? (u. i.)   ² non] nec (notis permutatis, u. i.)?   ³ Publiciana pertinet uel similia ins.   ⁴ res ins. (u. i.)

1 per] et per P^a 4 non sit sed donata om. P^a | et ap.] ea ap. P^a, eaque ap. P^t, et ea ap. VU^t | competi P^a 5 ut om. P^a | eo tempore quo experiar] KATÀ TÒN XΡÓΝΩΝ ἐν ὦ ΚΙΝΩ BS (Steph.), ἐΝ Τῷ ΚΙΝΕÎΝ B (Anon.): Ulpianus ta- men scriptauidetur eo tempore quo ea pa- riat (pariat proposuit Cuiacius) 6 possem] posse me P^a 8 causis] PVL^tU (inc. L^t) cum BS (Steph.): ἐκ πάντων τοιαύτης αἰτiac, casi- bus F | et si ex partu partus est om. P^V 10 diruta P^a 11 allubionem FPL 12 acce- dit] accessit PU | non hoc] F, nec hoc PV^tLU, inc. V^t 13 ad om. PV | allubionem F 15 in

e'o'a aed. F | publicana PL^t | item in'quit F^t 16 ad] aduersus P^a, om. L | ea] ea re P^a 18 diuortio om. V, inc. P^a 21 nactus F^t 23 tradita est] FPV^tL, tr. res est V^t, tr. sunt U: ἐὰν τις λάβη . . . Bόna φίδε BS (Steph.) 25 casu] causa P^a 26 κόντρα λέγεται BS (Steph.) 27 uelit PU 30 ex om. P^a | nacti] F^tLU, nacti F^t, nactas P^t, nactas P^t, nacti P^t 32 praecariae F 35 deceptis F^t 37 ulpi- anus libro 's. d. ad edictum', ut haec con- nientur l. 13, F^t, om. VP^t | a papinius (uiuianus P, papianus L) l. inc. FLU

uoluntate a procuratore fuerat distracta, et is nihil minus tradiderit, emptorem tuebitur praetor, siue possideat siue petat rem. sed¹ quod iudicio empti procurator emptori prae-stiterit, contrario iudicio mandati consequetur: potest enim fieri, ut emptori res auferatur ab eo, qui uenire mandauit, quia per ignorantiam non est usus exceptione, quam debuit opponere, ueluti: 'si non auctor mens ex uoluntate tua uendidit.'

- 15 POMPONTUS libro tertio ad Sabinum. Si seruus meus, cum in fuga sit, rem [B. 15, 2, 15] S a non domino emat, Publiciana mihi competere debet, licet possessionem rei traditae per eum nactus non sim.
- 16 PAPINIANI libro decimo quaestionum PAULUS notat: Exceptio iusti dominii [B. 15, 2, 16] P Publicianae obicienda est.
- 17 NERATTUS libro tertio membranarum. Publiciana actio non ideo comparata [B. 15, 2, 17] *S est, ut res domino auferatur: eiusque rei argumentum est primo aequitas, deinde exceptio 'si ea res possessoris non sit': sed ut is, qui bona fide emit possessionemque eius ex ea causa nactus est, potius rem habeat².

III.

15.

R SI AGER UECTIGALIS, ID EST EMPHYTEUTICARIUS,
PETATUR R

- 1 PAULUS libro uicensimo primo ad edictum. Agri ciuitatum alii uectigales [B.15, 3, 1] E uocantur, alii non³. uectigales uocantur qui in perpetuum locantur, id est hac lege, ut tamdiu pro his uectigal pendatur, quamdiu⁴ neque ipsis, qui conduixerint, neque his, qui in locum eorum successerunt, auferri eos liceat: non uectigales sunt, qui ita colendi dantur ut priuatim agros nostros colendos dare solemus. Qui in perpetuum fundum fruendum conduixerunt a municipibus, quamuis non efficiantur domini, tamen placuit competere eis in rem actionem aduersus quemuis possessorem, sed et aduersus ipsos municipes,
- 2 UPLIANUS libro septimo decimo ad Sabinum⁵. || ita tamen si uectigal soluant. [B.15, 3, 2] *S f. 119
- 3 PAULUS libro uicensimo primo ad edictum. Idem est et si ad tempus habuerint [B.15, 3, 3] E conductum nec tempus conductionis finitum sit.

F[P(VLU)]

¹ sed et? ² quam quilibet aliis praeter dominum, si is rem habeat ins. (u. i.) ³ uectigales ins. (u. i.) ⁴ ut quamdiu p. h. u. p. tamdiu? (u. i.) ⁵ ad edictum (Hal.)?

2 iudicio] contrario iud. P^aV 3 contrario om. P^bV 5 actor F^cU^e 6 cum in] in cum F^c 7 debet licet possessionem rei traditae om. P^a 8 nactus F^cP 9 papinianus PU, papianus L 10 obiciendam esse P^a 12 auferat iur F^c regi P^a | prima FPVLU 13 sed ut is seq.] ἀλλ' ἵνα ὁ βόνα φίδε πράγμα ὄντημένος καὶ τὴν τούτου νομῆν ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας κατεσχήκως βελτίων ἔστι παντὸς ἑτέρου πλὴν τοῦ δεσπότου τὸ πράγμα κατέχοντος BS (Steph.), unde uidentur in fine tituli quedam excidisse (u. s.) 14 nactus F^c | habet P^a 16. 17 rubr. ante 6, 2, 17 P^a 16 ager] aget F^c | id est] uel PV | enfiteuticariis P^a 18 ciuitatum PU 19 non uectigales uocantur] (ad uocantur uncinos apposuit, mox al. stersit m. 2) F, non uectigales uectigales uocantur P^bVLU, non rel. om. P^a 20 tamdiu] FP^a, quamdiu P^bVU, tamquamdiu L: ὥστε μὴ ἀφαιρεθῆναι . . . ἐφ ὅσον τὸ τέλος δίδοται B (Anon.) | pendantur P^a | quamdiu] FP^a, tamdiu P^bU, tamquamdiu L 20 conduixerunt PU 21 da'ntur F^c 22 nostros om. P 25 decimo om. PU 26 primo om. PU | abuerit P